

**Posudek oponenta na diplomovou práci Bc. Dagmar JANKŮ *Vojenský újezd Ralsko*.
Praha : Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2017. 86 s. + přílohy.**

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Petr Wohlmuth

Cílem diplomové práce kolegyně Janků je pokusit se prostřednictvím strukturovaných orálně-historických rozhovorů, archivních pramenů a dostupné literatury zmapovat proměnu každodenního života místního obyvatelstva ve vojenském újezdu Ralsko po příchodu sovětských vojsk do Československa v roce 1968. Z hlediska interpretačního přístupu symbolické antropologie je důraz kladen především na významovou rovinu narácí ve spojení se specifickými rysy „zvláštního“ režimu, který ke každodennosti v oblasti vojenského újezdu bezesporu patří. Úvodem je třeba říci, že diplomová práce je autorkou předkládaná k posouzení již podruhé, přičemž od své původní verze prošel text díky doporučením nového školitele značnou revizí.

Struktura práce byla po formální stránce zvolena správně. Po úvodu, v němž autorka seznamuje čtenáře s osobními motivy pro výběr tématu, následuje teoretická část, v níž jsou nastíněny metodologická východiska, průběh terénního výzkumu, etické aspekty, ale i dostupná literatura a (spíše nedostupné) archivní prameny. Na tuto pasáž navazuje oddíl věnovaný historickému kontextu, kde diplomantka (převážně na základě kompilace z již publikovaných prací) představuje čtenáři dějiny bývalého vojenského újezdu Ralsko. Nutno podotknout, že jde o pasáž velmi zdařilou. Empirická část je pak rozdělena do několika podkapitol, které se věnují příchodu sovětských vojsk do oblasti v roce 1968, problematice bezpečnosti (cvičné střelby, zvláštní režim, jaderné zbraně) a především pak každodennímu životu obyvatel újezdu (otázka společného soužití místních se Sověty, nabídka v obchodech, kulturní program, způsoby trávení volného času) až do odchodu sovětských vojsk v roce 1991.

Jakkoliv téma práce zůstalo nezměněno, kvalita metodologické i empirické části se rapidně zvýšila, což lze jen kvitovat. Metodologie obsahuje všechny podstatné náležitosti. K posunu došlo v otázce pramenné základny, resp. v množství relevantní literatury k tématu, s níž autorka pracovala. Ukotvení dějin každodennosti do rámce symbolické antropologie textu nepochybně prospělo, přestože základní problém podle mého názoru nadále přetrvává, a je jím zejména otázka praktická aplikace deklarovaných teoreticko-metodologických přístupů. Autorka nadále některá tvrzení predikuje *a priori* a rozhovory tak využívá spíše jen k ilustraci či přímo k potvrzení svých závěrů. Diplomantce se podařilo natočit strukturované rozhovory celkem se čtrnácti pamětníky a pamětnicemi, což je vzorek, který lze považovat za relevantní a oproti předcházející verzi práci zde nově nalezneme také informace o jeho strukturaci (včetně přehledu základních informací o respondentech) a seznam tematických okruhů rozhovorů. Do práce byla také začleněna problematika badatelské reflexivity, která v předchozí verzi absentovala.

Pokud jde o empirickou část, výklad autorky již není prvoplánový a z textu je patrné, že některé aspekty každodennosti se snaží skutečně „objektivně“ analyzovat, problematizovat, resp. hledat jejich vysvětlení (zajímavá je zejména otázka nepovšimnutí příchodu Sovětů v srpnových dnech 1968, obecně soužití mezi starousedlíky a Sověty a také některé pasáže ze Závěru). Za nejzdařilejší považuji (i nadále) část věnovanou fámám a pověstem, které jsou spojeny s havárií autobusu, honem na dezertéry a jejich následným zastřelením či jadernými zbraněmi, přestože i zde nepochybně existuje další potenciál pro podrobnější zpracování v rovině folkloru. Po formální stránce přetrvává problém kostrbaté stylistiky (krkolonné vyjadřování autorky), stejně jako opakování totožných informací na různých místech textu. Pravopisné a gramatické chyby se však v práci prakticky nevyskytují, což je od první verze opět změna k lepšímu.

Základním problémem práce je podle mého názoru její celková nevyváženost, resp. kvalitativně odlišná úroveň metodologické a empirické části. I přes uvedené výhrady však autorka prokázala, že je schopna po metodologické a praktické stránce zrealizovat terénní výzkum a vytvořit kvalitní orálně-historický pramen využitelný pro další výzkumy. S ohledem na kvalitativní posun textu, diplomovou práci kolegyně Janků **doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení známkou 3 („dobře“)**.

V Praze, dne 25. 8. 2017

Mgr. Jiří Hlaváček